

เอกสารข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การแก้ไขพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 และพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ.2551

ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจสอบและกำกับดูแลการนำเข้า – ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหาร

ความเป็นมา

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เพื่อให้กลไกของการควบคุมอาหารนำเข้า-ส่งออกบางส่วนได้แก่ การออกอนุญาตนำเข้า การกำหนดหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการนำเข้า และการตรวจสอบอาหารนำเข้า อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับเดียวคือร่างพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. แม้ว่ากระทรวงสาธารณสุขจะถ่ายโอนภารกิจตรวจสอบสินค้าเกษตรซึ่งเป็นอาหารบางรายการให้แก่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว โดยอ้างว่าเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการ ซึ่งจะเพิ่มอำนาจในการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้า ในการเปิดตลาด หรือเจรจาแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางการค้า, แก้ปัญหาสินค้าส่งออกที่ถูกตีกลับต้องถูกตรวจสอบซ้ำ และใช้เวลานาน, แก้ปัญหาสินค้านำเข้าต้องถูกตรวจสอบจากทั้ง 2 หน่วยงานทำให้เป็นภาระของผู้ประกอบการ และแก้ปัญหาเนื่องจากอัตราค่าลังและงบประมาณของกระทรวงสาธารณสุขสำหรับการตรวจสอบอาหารนำเข้ามีจำกัด

ปัญหา

กระทรวงสาธารณสุขมุ่งเน้นการดูแลสุขภาพของประชาชนทั้งการป้องกันและการรักษาโรค ด้วยการทำงานแบบเครือข่ายบริการสุขภาพ ซึ่งอาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่มีความสำคัญต่อการมีสุขภาพที่ดีของประชาชน ดังนั้นการควบคุมความปลอดภัยอาหารทั้งที่ผลิตในประเทศ และนำเข้าจึงควรเป็นบทบาทหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุขที่สอดคล้องกับหลักการควบคุมอาหารของสากล

สินค้าเกษตรและอาหารไม่สามารถแบ่งแยกกันได้ด้วยคำนิยาม เนื่องจากพื้นฐานของอุตสาหกรรมอาหารมาจากการเกษตรกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ควรส่งเสริมการส่งออก

สินค้าเกษตรและอาหารด้วยการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยอาหารให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศคู่ค้า แต่ไม่ควรเอาเงื่อนไขทางด้านความปลอดภัยอาหารเป็นประเด็นในการเจรจาต่อรองทางการค้า

การแยกการควบคุมกำกับดูแลอาหารนำเข้าออกเป็น 2 หน่วยงานตามข้อเสนอของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คือ ให้กระทรวงเกษตรเป็นผู้ออกใบอนุญาตสถานที่นำเข้าอาหารออกหลักเกณฑ์เงื่อนไขการตรวจสอบอาหารนำเข้า รวมทั้งตรวจสอบอาหารนำเข้า ณ ด่าน และให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้ขึ้นทะเบียน หรือรับจดทะเบียนรายละเอียดของผลิตภัณฑ์อาหารนำเข้า และให้ทำหน้าที่ตรวจสอบผลิตภัณฑ์อาหารนำเข้าที่วางจำหน่ายในท้องตลาดนั้น นอกจากนี้จะไม่สามารถลดภาระของผู้ประกอบการที่ต้องติดต่อ 2 หน่วยงานแล้วยังอาจเพิ่มความขัดแย้งในบทบาทหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ส่งเสริมการขายสินค้า หากทำหน้าที่ในการกำหนดเงื่อนไขการตรวจสอบอาหารนำเข้า ณ ด่านด้วย จะมีปัญหาการเลือกปฏิบัติได้ง่ายและส่งผลกระทบต่อทางด้านลบได้มากกับผู้บริโภค ซึ่งได้เคยเกิดขึ้นมาแล้วในการจัดการ โรควัวบ้าของกระทรวงเกษตรแห่งสหราชอาณาจักรจนเป็นหายนะด้านสาธารณสุขครั้งใหญ่ของโลก

ยิ่งไปกว่านั้น หากกระทรวงสาธารณสุขมาตรวจพบสินค้านำเข้าปนเปื้อนเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคในภายหลังที่กระทรวงเกษตรฯ ตรวจปล่อยผ่านด่านเข้ามาแล้ว จะเกิดความยุ่งยากล่าช้าในการเรียกเก็บสินค้าคืน เพราะ กระทรวงสาธารณสุขจะต้องแจ้งผลการตรวจสอบดังกล่าวให้กระทรวงเกษตรฯ ทราบเพื่อขอให้กระทรวงเกษตรฯ ระงับการนำเข้า และเรียกคืนผลิตภัณฑ์อาหารในท้องตลาด เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุขไม่มีอำนาจในการควบคุมอาหารในรหัสพิกัดดังกล่าวตามนิยามของคำว่าอาหาร ซึ่งหากแยกบทบาทให้สองกระทรวงจะทำให้การปฏิบัติการล่าช้าส่งผลให้ผู้บริโภคอาจได้รับอันตรายได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้วยเหตุผลที่กล่าว กระทรวงสาธารณสุขจึงไม่ควรเห็นด้วยที่จะให้แยกการควบคุมอาหารนำเข้าไปดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าเกษตร เพราะขัดกับหลักการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบงานควบคุมความปลอดภัยของอาหารเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคของ

ประเทศ จึงเสนอให้ระงับร่าง พ.ร.บ. มาตรฐานสินค้าเกษตร พ.ศ. ที่กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์ร่างขึ้น

สำหรับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นมีข้อเสนอเพื่อแก้ไขปัญหาในประเด็นต่างๆ ดังนี้

(1) การดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าส่งออกที่ถูกตีกลับ เสนอปรับหลักเกณฑ์การปฏิบัติ กรณีไม่มี
วัตถุประสงค์เพื่อการจำหน่ายภายในประเทศ ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการให้เป็นไปตาม
ข้อกำหนดของประเทศคู่ค้าได้ แต่ต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อจำหน่ายภายในประเทศ โดยให้ผู้อนุญาตมี
อำนาจสั่งทำลายหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยคำแนะนำของ
คณะกรรมการ ซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว โดยไม่ต้องผ่านการประชุมคณะกรรมการ
อาหารทุกกรณี

(2) อำนาจในการเจรจาต่อรองกับประเทศคู่ค้า การแก้ไขกฎหมายไม่ช่วยแก้ปัญหาโดยตรง
เนื่องจากกฎหมายอาหารมีเจตนารมณ์เพื่อการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค ไม่ควรนำมา
เป็นเรื่องที่ใช้ในการต่อรองทางการค้าแต่ควรใช้เทคนิคทางด้านการเจรจาอื่นๆ และควรให้
กระทรวงสาธารณสุขรับทราบหรือให้ความเห็นต่อข้อเจรจาด้วยหากเกี่ยวข้องกับด้านความปลอดภัย
ของอาหาร